

רשימה שניה בסידרה

האם תל-אביב גוססת?

שלושים תוכניות-בינוי ידעה תל-אביב במשך שישים שנות קיומה. התוכנית השלושים, תוכנית ל', נועדה להיות תוכנית המפתח לפיתוחה של העיר הגוססת. כתוצאה מתיכנון לקוי, מקי-

ב עשרים וארבעה ביוני 1969, נערך סכס הנחת אבן-הפינה להתחלת ביצועה של תוכנית ל' בתל-אביב. בטכס החגיגי, שאורגן על-ידי העירייה, נטל חלק גם השר פיוחס ספיר, פטרונו של ראש העיר יהושע רבינוביץ, ומי שעמד מאחורי המאבק להקמת תחנת רדינג ד' בתחום תוכנית ל'.

בדבריו בטכס, שיבח ספיר את רבינוביץ על היוזמה שגילה, בוירו תחילת הבנייה באזור, כשהוא מצל מעמד חגיגי לכאורה, על-מנת לחקוף בחריפות את העיתונות על שהביעה התנגדות להקמת תחנת-הרכבת בצפון תל-אביב. ספיר לא הסתפק בדברי הגנאי, כינה את התחנה כ"סמל הקידמה".

הטכס, בו החלה, לא רשמית, מערכת הבחירות לעירייה, היווה למעשה את גולת הכותרת של תוכנית ל' המפורסמת. אלא שמאז הנחת אבן-הפינה ועד עתה, כימעט ולא נעשה דבר במקום.

תחילה קצת היסטוריה: לפני למעלה מ- עשר שנים הבינו פרנסי תל-אביב, כי ה מקום היחיד אליו יכולה העיר להתפשט הוא האזור שמעבר לירקון. תל-אביב נב נתה שלבים-שונים, כשמדי פעם נבנה אזור נרחב בבת-אחת. כך היה בחלקה המזרחי של העיר, מזרחית לרחוב אבן גבירול. כך היה בחלקה הצפוני, צפונית לרחוב ארליי- זורוב וכך אף בחלקים אחרים, כשיכון בבלי ורמת-אביב.

השטח הנרחב שמצפון לירקון ומערבית לכביש נתניה, קרץ במשך שנים למתכנני העיר. תל-אביב חנוקה מכל צדדיה על-ידי הערים השכנות. השטח שנועד לתוכנית ל', מהווה למעשה את ראות האוויר של תל-אביב.

כשכאז ראשי העיר להכניס את האזור, וזאת לפני קיומה של תוכנית האב של תל-אביב, יצאו מתוך ההנחה כי שדה-הת עופה המצוי במקום, שדה דב, יפונה, וכי חברה ארקיע תפעיל את שירותיה מלוד. ב-15 במרס 1961, הודיע מרכזי נמיר, ראש-העיר של אז, במיברק לראש עיריית אילת, כי "אורשה העברת שדה-התעופה מתל-אביב". נמיר לא טרח לזרז את ההע ברה וראה הישג בעצם שליחת המיברק.

אבל מדוע להחזיק תשע שנים אחורנית? לפני כשנה בלבד, הודיעו דוברי העירייה כי שדה דב יועתק מהמקום. רובע זה, שהוא הרובע הראשון לבנייה בתחום תוכ נית ל', יועד להיבנות כולו בתחום שדה התעופה, כשהוא כולל 800 יחידות דיור.

בינתיים הוברר כי מסיבות שונות לא יועתק שדה-התעופה מתל-אביב. אולם ה עירייה, שלא הייתה מוכנה לראות כיצד השלב הראשון של התוכנית יורד לסמיון, הצליחה להפעיל לחצים על משרד-התחכוכ רה. בעיקבותיהם יחוסל המסלול המקביל לירקון ובמקומו ייבנה מסלול מקביל י חוף, על שוחה שתיבנה בים. מחיר המס לול המיועד: 30 מיליון ל"י.

רק מאה

יחידות-דיור

מ שמונה מאות יחידות-דיור המ תוכננות תבוצענה 283 בלבד. אולם גם אלה נדלדלו, ובינתיים החלה העירייה בבניית 100 יחידות-דיור, המיועדות לזוגות צעירים. אומר בגילוי-לב איש מחלקת הנכסים של העירייה: "העניין פשוט. יש צורך בשפני נסיון שיסכימו לגור מתחת לארובה המסחידה. ידענו שלא נוכל למכור דירות-פאר לציבור הרחב, ופנינו לקהל המוכן היום לקנות דירה בכל מקום ש יציעו לו במרחב תל-אביב — לזוגות ה צעירים. אלה יקצו על הוצאה מתוך ה חה ששהותם במקום קצרה וכי לאחר שני תיים-שלוש יעברו מהמקום".

איש העירייה מסתמך בדבריו על עובדה מיספרית פשוטה: עם ההודעה על תחילת ההרשמה לדירות לזוגות צעירים, בתחום תוכנית ל', סנו חמש מאות זוגות לעירייה כשהם מתחרים ביניהם על 100 הדירות ה ראשונות. בניית השיכון לזוגות צעירים מתבצעת במשותף על-ידי שני גורמים, שיכון עובדים בע"מ וחברת נד לבניין. אף צעד זה היה מחושב. שני הגופים זכו לכאורה במיכרו לבניית הדירות. מנכ"ל שיכון עובדים, אברהם עופר, כחבר מוע צת עיריית תל-אביב וכחבר ההעדה לבניין

תוכנית ל' שונה ל'...

טח שיועד להקמת המלון נמצא למעשה באזור המיועד למסלול המוצע לאורך חוף הים. קשה להאמין שתיירים יסכימו לבלות חופשה בישראל בצילם של מטוסי-סילון מרעשים. זמן קצר לאחר מכן הכריזה העירייה על כך, שמשקיעים יהודים מפרס הסכימו לבנות מלון בחוף הים, לא הרחק ממלון אינטרקונטיננטל. אף מכך לא יצא עד כה דבר.

ארובה

ואגן החימצון

אם לא די ברעש שדה-התעופה וב מירא הארובה של תחנת רדינג ו מצפה למשתכנסים בשיכון לזוגות צעירים מתנה נוספת: בהמשך רחוב אבן גבירול, ליד אתר הבנייה, מצוי אגן החימצון של מיפעל הביוב העירוני. הריח הנודף ממתקן זה מדהים בעוצמתו וקשה להאמין שניתו בכלל לגור בסמוך למיתקן. המיתקן יועבר אמנם, עם השלמת מיפעל הביוב לגוש דן בחולות ראשון-לציון, אולם גם לכך יש להמתין מיספר שנים.

כאן מגיעים לבעיה הכאובה — הארובה של רדינג ד'. מה לא נכתב כבר על מיפ לצת בסוף זוג אולם כשכאז הנרשמים ל דירות הראשונות לעירייה הסבירו להם כי הארובה כה גבוהה עד כי חלקיקי העשן יגיעו לתחום רמת-גן ובני-ברק ולא יפלו בתחום תוכנית ל' וברמת-אביב. גם אם אפשר להתעלם מנחמה מזרה זו, עדיין אין העובדות נכונות.

דו"חות סודיים של משרד-הבריאות קבעו בפירוש כי דו"ח סטורן, עליו מסתמכת

ינאי, המשמש גם כמנהל חברת אחוות החוף, המיועדת לפיתוח מנשיה, שש על כל הזמנות להוכיח את כישרו כאיש עס קים ומנהל. כתוצאה מכך זכו תושבי תל-אביב במשך השנה האחרונה להכרזות חגי גיות בדבר תחילת מיפעלי פיתוח בשטח התוכנית. הכרזות שלאחר מכן הוברר כי הן חסרות כיסוי. הראשונה שבהן ידועה כפרשת האינטרקונטיננטל. דובר העירייה הכריז לפני כשנה, כי חברת אינטרקונ טיננטל החליטה לבנות מלון בחוף הים של תוכנית ל'. בנאום התקציב לשנת 69/70 הכריז ראש-העיר יהושע רבינוביץ, כי החברה בעלת המוניטין הבינלאומי ה ס כימה לבוא ולתרום מכישורונה ומנטינה להקמת מלון פאר, שיהווה גולת הכותרת של מיפעלי התירות בחוף עבר-הירקון.

הכרזות של ראש-העיר זכתה להדים נר חבים בעיתונות, אולם אחרי ימים מיספר הוברר כי המדובר בברווז. לחברת המלונות אינטרקונטיננטל לא היה כל קשר לתוכנית הקמת המלון במקום. המדובר היה בחברת השקעות פרטית בשם אינטרקונטיננטל אינ ווטמנטס, הרשומה בלדור שבארצות-הב רית. בעל החברה היה יהודי פיקח בשם ברנרד פסקין, בעל כמה מוטלים קטנים, שמכר את הרעיון לינאי.

ינאי הוקסם משם החברה ורק לאחר קב לת אישור לבניית המלון, הוברר לאנשי העירייה הנבוכים, כי פסקין יצא עם ה אישור לארצות-הברית לנסות לאסוף כס פים להקמת המלון. העניין כולו הושחק ובינתיים אין כל סימן לתחילת העבודות להקמת "מלון הפאר".

לסיפור חסר עתה רק פרט משלים: הש-

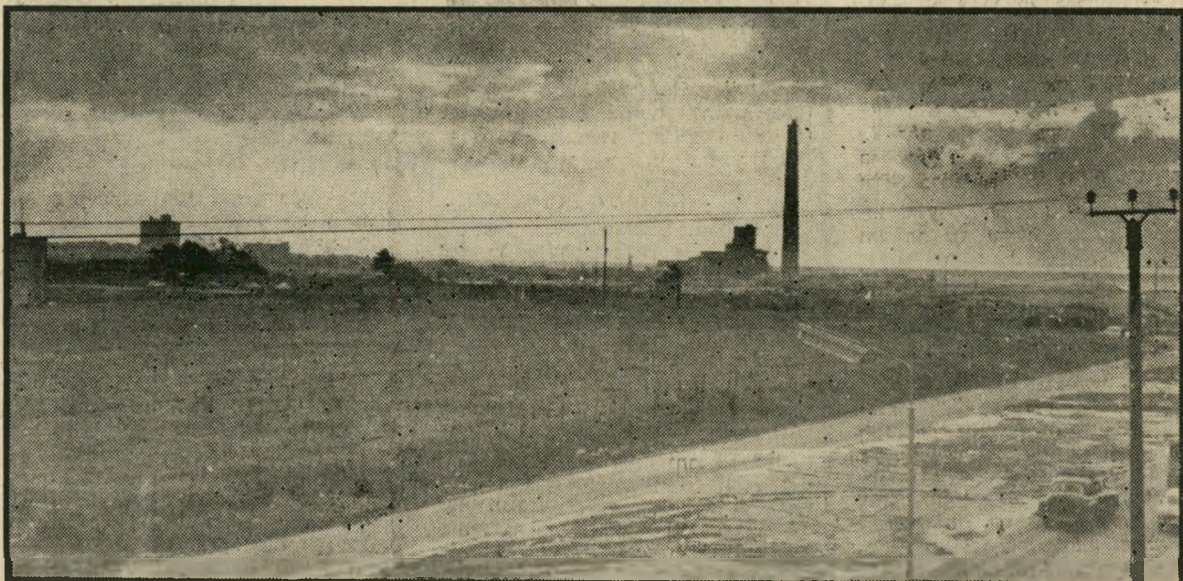
ערים בעירייה. לאחר מכן החליט עורר-דין העירייה, כי בישיבתו של עופר בהעדת בנין-ערים יש פסול והוא אף ייחף על כך לראש-העיר בדו"ח סודי. אולם בינתיים קיבלה שיכון עובדים את ביצוע הבנייה. חברת נד צורפה לפרויקט, בהיווה שיכת לח"כ שלמה גולדשטיין, איש גח"ל. על-ידי כך נמנעה מן האופוזיציה בראשות עו"ד רפאל קוטלוביץ' וח"כ שמחה ארליי כל אפשרות של מחאה.

גח"ל לא יכלה לפגוע באינטרסים של גולדשטיין. משך תקופה ארוכה רינגו חוגי הקבלנים כי המיכרו היה פגום. היום, שמר נה תודשים לאחר תחילת הבנייה, מתנהלת העבודה בעצלתיים, כשברור לכל כי הדי רות לא תימסרנה לרוכשיהן במועד ה קוב, שהוא סתיו 1970.

מלונות בצד

מטוסי-הסילון

מ י אחראי למחדלי תוכנית ל' כדרכה, הקימה עיריית תל-אביב חברה ציבורית-עירונית לצורך הפרויקט. חברת הירקון בע"מ, חברה לפיתוח עבר-הירקון הוקמה בשנת 1964. כמנהלה מונה אל"מ שמואל ("סאמק") ינאי, איש חילהים לש עבר. בחיק רישום החברה נרשם, כי החב רה נועדה "לפתח את האזור הידוע כאזור תוכנית ל' ע"י פיתוח הקרקעות ובנייה, וכן סיוע לעירייה בפיתוח העירוני של האזור". הון החברה 5 מיליון ל"י. בשנת 1966 נחתם חוזה עם מינהל מקר קעי ישראל לרכישת כ-1,400 דונם. עד היום הועברו לרשות החברה כ-200 דונם בלבד, מהם כ-100 דונם למגורים.

לאחר הקמת רדינג ד' והשאת שדה-התעופה במקומו, צומצם שטח הבנייה. תוכנית ל' הפכה נקיטת ארוכה בין הארובה וכביש חיפה

..ריאת האויר של תל-אביב!"